Ч. 213. Чернівці, четвер 25. вересня (7. жовтня) 1897 року. Рочник XIII.

ЧАСОПИСЬ для руских родин. Виходить щодня кромі днів по недїлях і сьвятах.

БУКОВИНА

Редакция і адміністрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. Передплата 10 зр.

„Руска“ паралєлька в Чернівцях.

I.

Подавши нашим читателям дещо докладнїйше про стан народного шкільництва в Чернівцях, вважаємо потрібним сказати також дещо про так звану руску паралельку при низшій ґімназиї черновецкій. Ми нарочно додаємо слова „так звану,“ бо під рускою паралелькою розуміє ся звичайно цїлком щось иньше, як то, чого буковиньскі Русини дочекали ся по більше як 20-лїтних старанях.

Не будемо ще раз розповідати цїлої історії тих старань, бо-ж они повинні нашим читателям вже бути знаними. Ще в 70-их роках піднесено то жадане, 1880 р. цїсар підчас свого побуту в Чернівцях прирік рускій депутациї увзглядити те жадане, в радї державній мінїстри рік-річно викручували ся, аж нарештї 1896 діждали ся ми тих руских паралельок. Спочатку нїхто не думав о паралельках, а лише о самостійній низшій ґімназиї; однак центральне правительство заявило — певно за порадою краєвого правительства, а властиво краєвої ради шкільної — що на тепер можна оснувати хиба рускі паралельки, котрі з кождим роком будуть доповняти ся. Притім казало мінїстерство надіяти ся, що коли вже будуть чотири рускі паралельні кляси, тоді они дістануть також свого осібного управителя.

На безрибю і рак риба — подумали собі Русини і тїшили ся тою рускою паралелькою, бо мали надію, що й она подасть руским дїтям спроможність, образувати ся в своїй материній мові. Та не довелось Русинам діждати ся втїхи з тої паралельки. Найшли ся в краєвій радї шкільній люди, що позавидували Русинам навіть тої одробини з приналежних їм прав і своїм впливом, яко референти і інспектори, довели до того, що та руска паралелька не заслугує властиво називати ся рускою паралелькою; є то якесь mixtum compositum з переважно нїмецким характером. Приглянємо ся тому трохи близше.

Коли говорить ся о рускій паралельцї, то кождий тямущий чоловік думає собі, що се школа, де викладовою мовою є руска, і то у всїх предметах. Се чей диктує самий здоровий розум і впрочім знає ся такий лад з прикладів на галицких руских паралельках. В Галичинї навіть досить докладно розріжняють руску паралельку від школи утраквістичної, де всї предмети викладають ся по руски і по польски. Инакше розуміють справу штудерні Нїмцї, а властиво они лише удають, що инакше годї було справу полагодити. Тим Нїмцям не досить було, що від цїлих десятків лїт ґерманїзує ся рускі дїти, що тим самим не допускає ся до відповідного збільшеня руской інтелїґенциї і тим кривдить ся буковиньских Русинів в їх найжизненїйших інтересах. Коли тим ґерманїзаторам в нашій шкільній власти не можна було вже спинити основане руской паралельки, — спаси-біг заходам галицких руских послів, що поставили сю справу як conditio sine qua non — то постарали ся своїм впливом хоч о се, що замісць руской паралельки вийшла карикатура, невидана ще в австрийскім шкільництві.

Возьмім передовсїм вступний іспит. Гадав бись, що до руской паралельки треба здавати вступний іспит лише по руски, бо на те-ж она руска паралелька. Де там! Нашї ґерманїзатори придумали таке, що з рускої мови треба вправдї жадати відповідно для руской паралельки зпаня, — але не треба забувати й на нїмецку мову. А не забувати на нїмецку мову значить у нас тілько, що знати по нїмецки тілько, як би ставляв ся до іспиту в нїмецку ґімназию. Виходить таке, що руска дитина, аби дістати ся до „руской“ паралельки, мусить знати руску і нїмецку мову як викладову. Чи се має бути улекшене для руских дїтий? Замісць, як передше, одної нїмецкої викладової мови, має тепер дитина дві викладові мови! Се зовсїм не пересада, а цїлком певний факт. На доказ наводимо лише сегорічний вступний іспит, де на 40 учеників перепало 15, отже більше, як третина! І відки мають Русини достарчити відповідного числа до тої нещасливої „рускої“ паралельки? В сїльских школах учать — відповідно до наукового пляну, затвердженого шкільною властию і мінїстерством — по руски, а по нїмецки вже меньше; такі ученики перепадають при вступнім іспитї з нїмецкого. В черновецких школах знов учать по руски так мало і так зле, що ученик мусить перепасти з руского. Як видко з того, жадають нашї ґерманїзатори від малих руских дїтий, щоби они вже завчасу бу-

---

ХТО ВИНЕН?

НОВЕЛЯ

І. ВОРОБКЕВИЧА.

(Конець)

— Катерино моя, — промовив Стефан і ухватив еї білу ручку.... — Ти знаєш, як я тебе раз щиро любив; як по твоїй волі, то зістань моєю жінкою.

Катерина і слівця не сказала, притягнула его руку до своеї білої, заманчивої груди, до свого гнучкого, облесного стану. а він як не свій, не знати як і що, поцїлував еї калинові уста.

Таке було слово Катерини.

— Іду, Катерино, до Чернівців, там буду нашого владику просити, щоби позволив уже другої недїлї всї заповіди разом голосити... а потім... Бувай здорова, Катерино!“

— Іди здоров!

Веселий, як та вивірка, скочив він у хатину, ухватив свою капральску шапку, попращав ся з материю і через кладку попрямував у Чернівцї.

— Веди тебе Пречиста Діва! — сказала стара мати, нахитала задумчиво сивою головою, і довго провожала сина очима, поки не сщез там за скалою, коло вівчарскої керницї.

— А куди так скоро, пане-брате? — спитав Стефана его щирий побратим Власїй Грабюк.

— До Чернівців — відповів Стефан і розказав ему все — перед ним він нїчого не таїв.

Залиши те, Стефане; она пустоцьвіт і шумивітер, а ти славний леґінь.

— Не кажи так, Власію, такими словами ти моє серце раниш.

— Я твого добра бажаю, брате мій дорогий! — сказав з жалем Власїй і ухватив его за руку: — Слухай, братчику, як ти оногди в Путилів ходив, то ледви щось готар минув, а она вже бігцем до Івана Тодорчукового. Що там діяло ся, не хочу й говорити. Як не віриш, то спитай Миколу Підківку, він тобі все оповість, він обоїх на свої очи бачив там... коло долїшнього млина. Слухай мене хльо! Не лети як безголовий в бездонну пропасть. Послухай мене, не меш банувати!

— Спасибіг тобі, друже! — сказав сумненько Стефан, стиснув братню руку і вернув ся плаєм вниз до свого салашу. Він ішов так скоро, мов би его буря гнала, а блїдий, блїдий, що думав бись, він з гроба встав.

Уже в воротах спитав він неньку:

— Мамо, де Катерина?

— Вийшла в село.

— Скажи, солоденька, часто оно в село виходила?

— Як тебе дома не було, то звичайно собі йшла.

— А чомуж ти менї нїчого не казала? Ох! Боже мій правий, бідонько моя солена!... Потекла моя доля, як той лист з водою!

— Що з тобою, сину?

— Ненько моя! От тут коло серця огнем горить; таки душу з тїла випирає. Она... она мене ошукала! В очи невинну удавала, а поза очи з Іваном Тодорчуковим сходки мала... з ним кохала ся.... Який я нещасний!

— Коби, сину, лиш тілько лихаї нещастя!... Що Бог дає, то все добре. Прочувала я, синку, що твому коханю гидкий конець буде... я добре пізнала, з якої муки она зліплена... але мовчала, щоб тебе не смутити... Лїпше так, того цьвіту по всему сьвіту — не журись, дівочий рід ще не вимер.

Стефан похитав сумно головою і з усьміхом, через котрий пробивав ся невисказаний біль і жаль шепнув: — Лиш раз ще з нею поговорити, раз побачитись хочу. — І пішов до долїшного потока, над котрим богатий Іван проживав.

На сьвітї весела чародійна весна; все з твердого сну збудило ся, новою силою віджило. Тут жайворонок воздухом пливе і весняний гимн висьпівує, а там синиця на тилечці гойдає ся і любовну думку цьвіркає; тут звиває ся між ялівцем цїлїсенький хор дрозд, а там ковтач всїм повідає, що знов начав пильнїйше свою роботу.

Всюди весна, сьпів, утїха і цьвіт, лише в серденьку сироти-Стефана сумна, мрачна зима, лїд і сніг; они на віки придавили і покрили нїжну цьвітку его щирої любови.

На зарінку, коло потока стояла Катерина,

ли фільольоґами. Се справдї дуже підхлїбляючо, коли ґр. Ґоес хвалить здібність руских дїтий, але се ще не дає шкільним властям право, робити тим руским дїтям з науки просту тортуру. А такою тортурою дїйсно є наука в „рускій“ паралельцї.

Дїставшись щасливо через ту Харібду, приходить дитина до першої кляси. Як же там вчать? Вчать там по р у с к и лише латину і математику, а всї прочі предмети, як нїмецке, ґеоґрафію, історию, природознавство і и. — все те вчать по н ї м е ц к и! Гарна собі „руска“ паралелька, нема що казати. Ба, замітить ґерманїзатор, та же вчать ся релїґії і рускої мови по руски. Так, але такий хитрий ґерманїзатор — нам говорив таке один професор — повинен знати, що й в чисто нїмецкій ґімназиї вчать рускі дїти ті два предмети по руски, отже се жадна ласка дла учеників в „рускій“ паралельцї, бо годї-ж рускі дїти вчити рускої мови по нїмецки, а славяньскої релїґії з нїмецких учебників, яких нема. Нехай би той ґерманїзатор радше спитав: а кілько годин тижнево вчать в „рускій“ паралельцї рускої мови? Відповідь на се дуже сумна: так само дві години, як в нїмецкій ґімназиї! Tableau, такого нонсенсу мабуть і в Галичинї нїколи не бувало і не буде. Радуй ся, буковиньска Руси, тебе спасає ґерманїзатор Тумлїрж перед галицким раєм...

Професор рускої мови вчив отже в „рускій“ паралельцї рускої мови дві години тижнево, а в висшій і низшій нїмецкій ґімназиї також разом дві години. Очивидно мусїв професор цїлком инакше вчити дїти, що здали вступний іспит з рускої мови, а знов цїлком инакше дїти, котрі ледви що вміють сказати кілька слів по руски. Тому цїлком зрозуміло, що він мусїв зажадати управильненя науки в сей спосіб, щоби в „рускій“ паралельцї рускої мови вчити більше годин. А що сказала на се шкільна власть? Інспектор Тумлїрж порадив ся з рівним собі що-до ґерманїзаторских змагань директором Фавстманом і уладили справу так, що тепер має ся удїляти науку рускої мови три години тижнево, але вже всїм ученикам разом, і з „рускої“ паралельки, і з низшої нїмецкої ґімназиї, і з висшої нїмецкої ґімназиї. Чи чував хто про таке curiosum в шкільництві?

Але вернїм ще до попередного темату. Отже коли в „рускій“ паралельцї всего на всего вчать лише латини і математики по руски, то чого-ж називають таку паралельку рускою? Чи се не глум над буковиньскими Русинами?! І хто то глумить ся? Ґерманїзатор інспектор Тумлїрж і его права рука, директор Фавстман. Ті оба панове ґаздують собі тепер як паші і не знають вже нї міри нї границї своїй бутї.

Ще коби хоч дібрали до науки людий, що справдї вміють добре по руски і мають серце для руских дїтий. А то — окрім Русина Тірона, що по силам старає ся сповнити свій тяжкий обовязок — самі Нїмцї стали професорами наших руских дїтий: др. Франк і Прелїч.

Проф. Франк знаний в Чернівцях як горячий Нїмець-патріот. Скінчивши ґімназию в Чернівцях, він рускої мови не вчив ся нї в ґімназиї, нї на унїверситетї; іспиту професорского з рускої викладової мови нїколи не здавав і до него не мав сьміливости зголошувати ся, бо сам же він знає, що н е р о з у м і є р у с к о ї м о в и навіть настілько, щоби порядно порозуміти ся з звичайним селянином або з рускою дитиною. Се найлїпше знає проф. Франк про себе, але проте він якось погодив се своє незнанє рускої мови зі своєю совістию — мусить она бути досить широка! — і приняв ся вчити математику по руски. Ми цїлком не робимо проф. Франкови закиду з того, що він не знає по руски; але маємо право ему закинути відвагу, ба може ще щось гірше, коли він відважив брати ся за науку в рускій мові. Справдї, відки взяла ся така відвага? Ну, від голови рибу чути. Коли вільно ґерманїзаторови Тумлїржови робити досьвіди з цїлою школою, то чому-ж би не вільно послушному проф. Франкови працювати в такім самім напрямі, як его наставник?! І що з того виходить? Проф. Франк не знає технїчних виразів, не може як слїд порозуміти ся з дїтьми, а на тім всїм терпить найбільше наука. Коли нам часом прийде ся почути дещо з тої науки, то справдї не знаємо, чи сьміяти ся чи скорше пожалувати тих бідних руских дїтий, що виставлені на такі муки тому, — що професор не вміє по руски.

Ще гірше має ся справа з проф. Прелїчом. Він вправдї має викладати ґеоґрафію по нїмецки, але заразом має дїтям пояснити по руски. Яке вже се виходить пояснене, то справдї й найсеріознїйший чоловік не може здержати ся від сьміху. До комічної фіґури ще й комічні вирази, — не треба йти до театру. Але що дїє ся з наукою? По що еї, хиба ґерманїзаторам на тім залежить, щоби рускі дїти навчили ся чогось доброго? Нї, ті дїти не потребують порядної науки, они-ж уже ab ovo фільольоґи; ну, а коли знидїють притім, то тілько й шкоди, лекше Нїмцям. Се очивидна засада тих людий, до котрих належить порядок в ґімназиї, в сїм випадку інспектора Тумлїржа і директора Фавстмана.

Аби сей сумний образ „рускої“ паралельки доповнити, маємо ще додати, що директор Фавстман в минувшім шкільнім роцї призначив для „рускої“ паралельки гіґієнїчно найгіршу клясу; що він дисциплїнарні приписи не хотїв видати по руски; що напись над клясою була лише нїмецка: що всякі оголошеня були лише нїмецкі; що навіть сьвідоцтва були чисто нїмецкі; що дир. Фавстман не поминув нї одної нагоди, щоби дїтям припімнути науку

весела як та рибка; по еї чертах і рухах можна було пізнати, що она дожидала когось.

Стефан здалека пізнав еї.

— Катерино! — сказав він не своїм голосом, -- бувай на віки здорова! Най тобі Бог простить твою невірність і невдячність!

А Катерина? Думаєте, що засмутила ся, що жалувала за свій гидкий поступок? Де там! Усьміхаючись підійшла до перелазу; з хатчини вилетїв еї любий Іван, приголубив еї до серця і поцїлував.

Селом розносив ся жалібний голос дзвона, котрий людям звіщав, що хтось минув ся, з сьвітом розстав ся.

Хто пономаря поспитав, кому подзвінне голосить, то дізнав ся: — Коби ми здорові, а стара двірничка Кифорячка най з Богом спочиває, она своє перебула, а нам туди ще дорога стелить ся.

В ту пору, як дзвін плакав, весело сьпівала в горячих обіймах блудна дочка двірнички. Не чула пропаща дитина нї зойку дзвона, нї остатного, страшного проклону рідної неньки.

А коли-б чула? У неї лиш одна думка: не сумувати, тілько жити і любити; молодість і весна!

VI.

Уже і в лїсочку не найшов наш Стефан прохолоди для свого тяжкого горя і жалю. Гробовим сьпівом — мов би чув, як сьпівають „Со духи праведними“ — так ему видавав ся птичий щебет і чарівний шелест лїсовий. Хоч цїла природа воскресла, хоч цїлий сьвіт тїшить ся воскресенем Христовим, дїти галунками цокають ся, на цминтари дївчата за Зельмана сьпівають... ему все байдуже, в его серци темна, глуха осїнь, де люта буря так розгуляла ся, що в безвість розносить зівялі, жовті листочки его щирої любови і безталанного житя.

Сидить він собі під старою смерекою: нїчо его вже не тїшить і нїчо не смутить; ему вже все однаково, чи бачить, як сонечко сходить, чи як зорі по блакитнім небі сіяють; ему здає ся, що він смерекове підтяте бервено і що лежить на рухливих підвалинах в трачцї; він чує, як лотоками грізно вода шумить, а крізь груди і серце пила свої смертоносні зарізи пише.

Сидить він під своєю старою смерекою, наче в воду опущений. Чує як топір побратимів зрубом звиває ся; чує сьпів і ухканє плотарів там з долу над Черемошом; вітрець заносить до него милий блекіт овець, котрі він ще малим хлопцем пас і доглядав, з ними добру погоду і гірску хуртовину дїлив; чує рик коров і голос чобаньскої трембіти, на котрій вечерами в стаї вигравав і з гомоном, що зі скал відбивав ся, наче жмурки грав ся: бо ледви що начнуть скали відзивати ся, він як утне в трембіту, то сам не знаєш, чи то гори чи чобан грає...

Все переіначило ся; наш Стефан не той, що був, він другим став. Сидить собі під смерекою в зеленім, мягкім мху... Очи ему в ямки так запали, що хорони Пречиста Дїво!.., Смагляве лице так протягнуло ся, що кости, як ті скали під Сокільским сторчать і таким дивним румянцем розгорілось, що кождий пізнав би, що то могильні рожі зацвили...

Тут рад би він на віки заснути. На марах з мягкого моху, прикритий не білою габою, тілько зеленою феєю з дрібними кедровими листочками... Боже! як солоденько вічним сном заснути!

Такі гадки заняли нашого безсильного, бідолашного Стефана і мимохіть насунулись ему слова тої коломийки, що колись таким сильним голосом через Божий лїс із вольної, щасливої груди виливав:

А як буде Божа воля,
Щоб з сьвітом розстатьсь,
Поховайте під смереку,
Там добре дрімати!

Що вечера приходила стара, до смерти засмучена ненька на ту прогалину, де під смерекою каганець житя еї хорошого сина догоряв...

Одного вечера застала она его блїдого і — мертвого. Як сердечний собі бажав, так і стало ся: в лїску він минув ся, марно загиб; у вічний сон засипляли его величний шелест споконвічних дерев і солодкий сьпів маленьких пташок.

На цминтари коло церкви поховали Стефана; могилою стелить ся барвінок і як щітка сторчить пахучий васильок. Стара ненька їх садила, пекучими сльозами поливала.

В закутинї коло Чудотворця Николая висить золотий медаль. Тут стара в ранцї горячо молить ся, а потому поволи штильгукає мов до яких сьвятих мощий під ту смереку, де син скінчав ся, і на цминтар коло церкви, де еї вся надїя землею покрила ся.

За Катериною і слїд запав ся. Казали люди, що десь потому в городї скитала ся і в шпитали загибла...

Хто тому винен?

— німецкої мови, бо она „вам ще найбільше потрібна;“ що сей приклад директора заохотив також професорів Франка і Прелїча до подібних слів супротив учеників, ба часом ще більше ворожих для Русинів.

Так виглядала та преславна „руска“ паралєлька в минувшім роцї, — справдї відстрашаючий приклад ґерманїзаторских експериментів на руских дїтях і цїлком відповідне поступоване, аби відстрашити руских родичів від такої школи. Що ґерманїзатори почасти осягнули цїль і який тепер стан тої „рускої“ паралєльки, про се другим разом.

Справи парляментарні.

(Засїдане комісиї парляментарної. — Заява славяньско-християньского союза. Внесене пос. Трайінфельса).

Парляментарна комісия правицї не могла задля поєдинку ґр. Баденїого вести своїх дальших переговорів з правительством, отже заняла ся своєю внутрішною орґанїзациєю. О тих орґанїзацийних роботах доносять до краківского Czas-у: Заявлено бажанє, щоби правиця кріпше зорґанїзувала ся. Установлено субкомітет, зложений з презесів клюбових, котрий має повній комісиї предложити проєкт тїснїйшої орґанїзациї. Ухвалено також виготовити статут для цїлої правицї. Дальше дискусия вела ся, що-до постулятів, які більшість має поставити правительству. Сформуловати ті жаданя поручено презесам клюбовим, котрі відбудуть засїданє в понедїлок. Они мають також вести переговори з правительством. Жаданя більшостии будуть предложені правительству вівторок.

Славяньско-християньский народний союз предложив парляментарній комісиї заяву, підписану мужами довірія того „Союза“ Булатом, Бянкінім, Барвіньским, Ферянчицом, Ґреґорецом, Ляґінією і Шустершицом.

„1. Хочемо остати при парляментарній більшости, співдїлати при приверненю управильнених відносин парляментарних, а також вступити в оперту на принципі взаїмности статутарну орґанїзацию правицї, надїючись на певно, що та орґанїзация допоможе до практичного переведеня принципів, які містять ся в проґрамі славяньско-християньского союза народного і цїлком не противорічать засадам проєкту адресового більшости. — 2. Ми хочемо також і правительство підпирати. Однак ми можемо се вчинити лиш під тим услівєм, єсли правительство заявить що хоче правити по мисли більшости і що оно дотично актуальних потреб нами заступлених народностий зарядить в адмінїстративній дорозї без проволоки міри, котрі могли би нас пересьвідчити, що правительство непохитно рішило ся усунути дотеперішні недогідности у всїх напрямах публичного житя.

Отся заява зредаґована в імени цїлого славяньско-християньского союза. Дивним дивом вся праса нїмецка а також і польска трактує сю заяву так, немов би она походила лиш від словіньских і хорватских послів та відносила ся лише до їх національних бажань, а не дотикала руских послів правительственних, котрі належать до того союза. Згадана праса говорить, що то лише словіньскі і хорватскі посли загрозили опозициєю. Польскі члени комісиї мали зацитькати Словінцїв, остерігаючи їх, щоби були терпеливі і мали довіре до правительства. Правительство мусить виробити собі найперше гадку, чи взагалї оно може іти з теперішною більшостию чи нї, та аж відтак взяти ся до полагодженя бажань. Так отже презеси клюбів мають тепер зібрати разом „найпильнїйші бажаня і жаданя національних ґруп більшости, на скілько они відповідають загальній проґрамі більшости“ і піддати їх під розвагу повної комісиї, а взглядно опісля доручити їх правительству. Се й зробили що до Русинів посли Барвіньский і Винницкий за Буковинцїв.

Оговорювано також на засїданю комісиї парляментарної, яке становиско заняти в дебатї над внесенями о поставленє мінїстрів в стан обжалованя. Пос. Крамарж був тої гадки, що більшість повинна боронити мінїстрів, але член католицкої партиї людової др. Фухс, був тої гадки, що се річ обжаловуючих і обжалованих пояснити собі спірну квестию. Сей погляд приняла більшість комісиї.

На суботїшнім засїданю Палати послів внесли пос. Трайінфельс і товариші таке внесенє; „Вибирає ся комісию з 24 членів, щоби она розважила справу утвореня парляментарного суду гонорового після слїдуючих засад: 1) Членів сего суду гонорового вибирає ся з повної палати на час цїлої сесиї; 2) Круг дїланя парламентарного суду гонорового обнимає отсї дві задачі: а) розслїдити і оречи, чи в дотичнім случаю обида наступила, чи нї; б) означити, в який спосіб має обиджаючий дати сатисфакцию за обиду; від ореченя сего суду гонорового нема відклику. 3) Сатисфакция наступає після степена і способу обиди: або через звиняюче пояснене, або через відклик, або через перепросини перед сьвідками або зібраним судом гоноровим або перед повним засїданем (тайним або явним) палати. Поєдинок є безуслівно виключений. 4) Хто не хоче піддати ся ухвалї парляментарного суду гонорового, то тим самим зрікає ся свого мандату посольского і тратить пасивне право вибору в біжучій периодї виборчій. 5) Під власть судівничу парляментарного суду гонорового підпадають всї нарушеня чести, які виходять від послів, стоять в звязи з їх парляментарною дїяльностию і дотикають осіб, що управнені засїдати в палатї послів, 6) Парляментарний суд гоноровий урядує тогдї, скоро хто, чуючи ся обидженим, відкличе ся до него, або скоро два члени суду зажадають єго скликаня.“

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 6. жовтня 1897.

Снїгурский. Дня 7-го жовтня припаде торжество перенесеня мощий незабутної памяти Івана Снїгурского, епископа перемиского, упокоївшого ся дня 24 жовтня 1847 р., зі старого кладовища до гробу в катедральній церкві. Єсть се вельми торжественна хвиля в житю Русинів, бо-ж не вигасла ще память заслуг покійного архієрея для народу руского і церкви, тому всї перемискі Русини, без різницї партий, рішили взяти участь в тій торжественній хвили і віддати приналежну честь прахови покійного владики. В сїй цїли зібрали ся відпоручники всїх руских товариств перемиских і завязали комітет для звеличеня сего торжества в Перемишли.

Товариство виробів і торговлї церковних риз в Самборі придумало прекрасний і пожиточний спосіб, як би подавати раз в рік чемний гостинець тим церквам, котрі невеличкою членьскою вкладкою разом з вписовим т. є. 5·50 кр. вступили в зносини з сим товариством, для Руси благословенним. Ото тягнуть ся в товаристві льоси на кільканайцять премій, і котра на яку церков льосом припаде, сесю товариство сейчас пересилає дотичній церкві почтою. І церков Вижницка на Буковинї дістала премію ч. 30, т. є. три пари цьвітів китичних (на ясно зеленім тлї виноградних і других листів яснїють 2 гарні ясно червоні камелїї, а під сими-ж трета ясно жовта на темних рододендрових листах, з-під котрих висунулись на вид незабудьки в товаристві конвалїй; цїлу китицю украшає золоте жито з довгими пречудними золотистими вусами) в цїнї що найменьше 3 зр. разом. Враженє чудесне. Єсли-б всї рускі церкви вписались в отсе товариство, яка тогдї припала-б благодать не одній церкві; красота, величність руских церков стали-б завітною у нас Русинів, котрі тяжко подвигають ся до добра загального, і доперва по довгих-довгих лїтах надуми, тяжкої надуми, ледви чи одна десята часть впишесь в члени так симпатичного людяного нашого товариства самбірского. Не знаю, чи в сїм взглядї не випередила Буковина Галичину. Кождий Русин повинен дорожити сим товариством і своєю пайкою помочи товариству до найкрасшого розцвіту. — *Б.*

Перший снїг. Торік мали ми на Буковинї красшу осїнь, як сего року. До кінця місяця жовтня була торік гарна і тепла погода і аж від першого листопада похолоднїло. А перший снїг упав був торік в Чернівцях що лиш 14 листопада. Сего року не так; від кількох днїв маємо погану слоту, а сегодня, 6 жовтня, уже і снїг упав. На дворі похолоднїло так, що дехто вже й кожух витягнув зі сховку, а люди заскочені несподїваною слотою і приморозками, ходять по улицях скулені і так скоренько, як би телеґрами розносили. О цїлих пять недїль скорша зима, як торік, відібє ся сильно на бідних людях, ще не приготовлених на зиму. А зима, як кажуть, має бути сего року остра. Одна лиш надія, що ще слота уйме ся і снїг щезне і буковиньска славна осїнь, ясна і погідна, наново потїшить нас.

Що коштують Іспанію Куба і Філїпіни? Після статистики, оголошеної мінїстерством війни, вислано на ворохобничий остров Кубу від марця 1895 р. до мая 1897 не меньше не більше як 182.000 людий — в тім числї 6.300 офіцирів і 40 ґенералів. Окрім сего вислано там 213.000 карабінів, 320.000 кґ. пороху, 92 мілїонів набоїв, 17.000 палашів і 91 гармат. Те саме жерело подає, що на острови Філїпіни вислаьо 28.000 війска, 1000 офіцирів, 9 ґенералів, 43.000 карабінів, 24 гармат, 30.000 кґ. пороху і 22 мілїонів набоїв. Повисші цифри подані і потверджені властию, — отже годї сумнївати ся, чи правдиві. Мінїстерство війни не подає однак числа тих нещасних людий, що втратили житє або лежать у війскових шпиталях. Житє цїлих тисячок людий у війскових властий представляє таку саму вартість, як фіґури на шахівници. Їх можна до вподоби пересувати і „бити“ без крихітки чутя обох грачів!

Край хороших голосів. Один бувалий анґлїйский сьпівак оперовий оголошує в однїй музичній часописи цїкаве спостереженє. Після єго думки в краях, де їдять богато мяса, а особливо риб, подибати можна як найменьше красних голосів, підчас коли там, де люди жиють переважно з пільних плодів, овочів і ярини, можна почути дуже часто хороші, звучні і чисті голоси. Хотяй отже Італїя, а так само Іспанїя мають право назвати ся краєм сьпіву, то прецінь остає факт, що Італїянцї жиючі в Неаполю Ґенуї, котрих пожива майже виключно складає ся з риб, лише дуже рідко є добрими сьпіваками і сьпівачками. Також риболовцї Норвеґи можуть дуже рідко похвалити ся красним голосом, противно Шведи, що управляють жито, звісні також із сьпіву. Подібно має ся справа з птицями. Ті, що живлять ся рибами і мясом, кракають лише, а противно їдуни зерна з малими виїмками відзначають ся дуже милими голосами. Анґлїйский сьпівак висказує дальше ще такий свій погляд, що лише Ірляндия — остров смараґдів — є тої країною, де можна стрінути на кождім кроцї чудесні, солодкі голосочки женщин. Але й там міщанки не обдарені такими голосами, як сільскі дївчата, о чім найлучше можна переконати ся, єли послухати тільки хору в ірляндскій сільскій церкві. А у нас на Руси? Цїлком подібно, і взагалї сьпіваки, походячі із Славян, отже народу переважно веґетерияньского, звісні в цїлій Европі, а декотрі і в цїлім сьвітї.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 5-го жовтня 1897 року.

Віденъ. (6-те засїданє ради державної-) В доповненю до вчерашних телеґрам телеґрафують нам про вчерашне засїданє ще таке: Пос. Стефанович ставив пильне внесенє на основанє індустрийних підприїмств головно в східній Галичинї і на Буковинї. Пос. Даняк вніс удержанє польскої ґімназиї в Тїшинї Пос. Діпавлї вніс вибір комісиї для знесеня

розпоряджень і установлене границь, в яких би треба законно управильнити національне і язикове питане. Комісия має здати справу до шість неділь. Пос. Ебенгох відновив своє клерикальне внесене про устрій шкіл з деякими змінами.

ПОЇЗДИ ЗЕЛЇЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-европейского.

відходять з Чернівцїв

до Неполоківцїв, Снятина, Львова, Відня	[8^{19}]	*8^{54}	*12^{32}	[4^{04}]	*10^{25}
до Глїбоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	[11^{48}]	*3^{51}	*8^{32}	—	*6^{35}
до Садаґури, Бояна, Новоселицї	6^{45}	4^{30}	—	—	—
з Глїбоки					
до Карапчева, Сторожинця, Берґомету, Межибродів	8^{14}	5^{35}	—	—	—
Перший поїзд іде на шляху Берґомет, Межиброди від 1-до марта до 3-го вересня що вівтірка і пятницї.					
з Гадікфальви					
до Радівцїв	6^{10}	10^{03}	2^{28}	6^{12}	8^{05}
з Ґатни					
до Качики, Ґураґумори, Вами і Кімполюнґу	10^{10}	2^{01}	—	—	—
з Іцкан					
до Сучави	3^{27}	6^{30}	10^{09}	2^{16}	7^{18}
з Вами					
до Рус-Молдавицї	3^{46}	6^{47}	9^{13}	11^{32}	2^{50}
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на стациях Вама, Драґоша і обох Молдавицях.					
з Карапчева					
до Чудина н. С.	8^{54}	10^{07}	6^{15}	—	—
Перший поїзд іде що понедїлка, другий з винятком понедїлка, нічний кождої днини.					

приходять до Чернівцїв

з Відня, Львова, Снятина, Неполоківцїв	[11^{28}]	*3^{20}	*7^{57}	[8^{11}]	*6^{10}	
з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глїбокої	—	*8^{09}	*12^{12}	[3^{50}]	*10^{00}	
з Новоселицї, Бояна, Садаґури	—	11^{13}	9^{50}	—	—	
до Глїбоки						
з Межибродів, Берґомету, Сторожинця, Карапчева	6^{35}	10^{37}	8^{00}	—	—	
Перший поїзд іде на шляху Берґомет Карапчів тілько в понедїлок; другий поїзд на шляху Берґомет-Межиброди тілько від 1. липня до 31. вересня що понедїлка і четверга; третий поїзд не іде в понедїлок.						
до Гадікфальви						
з Радівцїв	5^{42}	8^{55}	1^{15}	5^{50}	7^{47}	
до Ґатни						
з Кімполюнґу, Вами, Ґураґумори, Качики	12^{58}	6^{25}	—	—	—	
до Іцкан						
зі Сучави	4^{42}	8^{42}	1^{30}	6^{30}	8^{37}	
до Вами						
з Рус-Молдавицї	8^{42}	12^{59}	2^{04}	3^{22}	5^{45}	9^{05}
Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на стациях Вамі, Драґоші і обох Молдавицях.						
до Карапчева						
з Чудина н. С.	5^{55}	5^{55}	—	—	—	
Перший поїзд їде що понедїлка, другий з винятком понедїлка.						

[ ] поїзди поспішні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно европейский іде о 46 мінут пізнїйше від черновецкого часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано і зазначає ся підчеркненем мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.